

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin Öğrenci Kayıtlarında Esas Alınmasına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri¹

Mehmet SİNCAR

Merve ÖZBEK

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Özet: Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okullarına öğrenci kayıtları yapılırken Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin (ADNKS) esas alınmasının ortaya çıkardığı sonuçları ilköğretim okulu yöneticilerinin görüşlerine belirlemektir. Araştırma nitel bir durum çalışması olup katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde tematik analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman il merkezinde yer alan 8 ve Gaziantep il merkezinde yer alan 4 okul olmak üzere toplam 12 ilköğretim okulunun müdürleri oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, ilköğretim okullarına öğrenci kayıtları yapılırken bir yönetim bilgi sistemi olan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin (ADNKS) esas alınmasının okula ulaşım, akademik yapı, okul gelirleri, bürokrasi ve fırsat eşitliği temaları altında çeşitli olumlu ve olumsuz sonuçları ortaya koyduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, yönetim bilgi sistemleri

School administrators' Opinions on the Enrollment of Students Through the Address-Based Population Register System

Abstract: The purpose of this study was to investigate elementary school administrators' opinions on the effects and outcome of enrolling students in elementary schools through the Address-Based Population Register System. In this qualitative study, the maximum variation sampling method, a purposeful sampling approach, was utilized to select the participants. In order to analyze the data, the thematic analysis approach was used. The participants were 12 elementary school principals, 8 from Adıyaman and 4 from Gaziantep cities. The findings indicate that the school principals perceived that the Address-Based Population Register System contains both positive and negative aspects which were investigated under five different themes: transportation to the school, academic structure, school revenues, bureaucracy and equal opportunities.

KEYWORDS: address-based population register system, management information systems

¹ Bu makalenin ilk hali, 16-17 Nisan 2011 tarihleri arasında KKC'TC'de Eğitim Yöneticileri ve Eğitim Deneticileri tarafından düzenlenen VI. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi'nde sunulmuştur.

Toplumların yaşam standartlarının ve tarzlarının değişmesi sonucunda ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar, bu ihtiyaçların karşılanmasından doğrudan ya da dolaylı bir şekilde sorumlu olan devletlerin kendilerini yenilemeleri ve bu bağlamda işleyişi kolaylaştıracak, bürokrasiyi azaltacak tedbirler almalarını gerekli kılmıştır. Bu tedbirlerden bazıları, alınmak istenen hizmete ilişkin çok sayıda bürokratik işlemi en asgariye indirecek şekilde gerçekleştirildiği takdirde hızlı ve işlevsel olmaktadır.

Son kırk yılda bilgi teknolojilerinin başrol oynadığı değişim, kamu ve özel sektörün verdikleri hizmetlere erişime, hizmetlerin niteliğine ve alınan hizmetlere ilişkin bireylerin memnuniyetine de yansımıştır. Bu değişimin sonucunda üretilen ancak ulaşılmada sorun yaşanan bilgiye erişim kolaylaşmıştır. Sözelimi çocukları farklı eğitim kademelerinde öğrenim gören veliler, okula gitmeden onların devamsızlık durumlarını ve ders notlarını internet aracılığıyla öğrenebilmektedirler. Benzer şekilde herhangi bir vergi mükellefi internet marifetiyle sahip olduğu otomobilin vergisinin miktarını öğrenip elektronik ortamda ödemesini gerçekleştirebilmektedir. Bu tür örnekler kamu ve özel sektörün verdiği başka hizmetler için de çoğaltılabilir. Bu durum bilgi teknolojilerinin toplumsal yaşama getirdiği yenilikler olarak tanımlanabilir. Ancak bu yeniliklerin temelinde bilgi yatmaktadır. Üretilen bilgi miktarı arttıkça bu bilgilerin organize bir şekilde kullanılması ve kullanıma sunulması zorlaşmaktadır. Bu durum üretilen bilginin yönetiminin önemini gündeme getirmiştir. Bilgi yönetimi, mevcut bilginin en uygun zaman da doğru kişi ve kurumlara ulaştırılması ve paylaşılması; kurumsal performansın iyileştirilmesi sürecinde enformasyonun harekete geçirilme stratejisi olarak tanımlanabilir (Adamson, 2005; Alazmi ve Zairi, 2003; Bhatt, 2002; Blair, 2002; Boder, 2006; Berewer ve Brewer, 2010; Carayannis, 1999; Davenport ve Dörpel, 2001; Lee ve Yang, 2000; Zack, 1999).

Kurumlarda bilgi yönetimi gün geçtikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Sözelimi konuya eğitim örgütleri açısından bakıldığında bilgi yönetimi, gelecek 10 yıl içerisinde okul öncesi ve ilköğretime kaç öğrencinin kayıt yaptıracağına bilinmesi, okul ve öğretmen ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bunlara ilişkin tedbirler alınması gibi hususlarda daha planlı hareket edilmesine yardımcı olabilir. Benzer şekilde bu tür planlamalara kaynaklık eden bilgi akışının da sürekli olarak kontrol edilmesi ve güncellenmesi de gerekmektedir. Bu nedenle bilgi yönetimi sürecini daha güncel, daha verimli ve daha hızlı gerçekleştirmek amacıyla yönetim bilgi sistemlerinin kullanılması tercih edilmektedir. Yönetim bilgi sistemleri,

bilgiyi insan katkısını da sağlayarak bilişim teknolojileri yardımıyla elde etme, yönetme ve paylaşma becerileri olarak tanımlanmaktadır. (Alavi ve Leidner, 2001; Bourdreau, 1999; Evans ve Alleyne, 2009; Fernandez, 2000; Jackson ve Clobas, 2008; O'Connor, ve Martinsons, 2006). Mevcut işleyişin hızlanmasına katkı sağlayacak en işlevsel çözümlerden birisinin de devlet kurumlarında yönetim bilgi sistemlerinin kullanılmasının yaygınlaştırılması olarak gösterilebilir. Vatandaşlarına daha kaliteli hizmet götürmek ve bunu yaparken de kamuda yer alan tüm birimlerin performansını en üst düzeyde tutabilmek amacıyla bilgisayar tarihi açısından oldukça kısa sayılacak bir sürede ciddi bir elektronik dönüşüm başlatan Türkiye, hızla bilgi teknolojilerinin bürokraside egemen olduğu bir yapılanmaya gitmektedir. Bu amaçla kamuda bürokrasi basamaklarında yer alan çok sayıda işlemi elektronik platformlara taşımış ve işlemlerin bu platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Bu platformlardan birisi de Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) olarak adlandırılmaktadır.

Türkiye’de 2006 yılında çıkarılan 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ile 2007 yılında ülkemizdeki nüfus sayımlarının da veri kaynağını oluşturacak yeni bir sistem kurulmuştur. Sistemin kurulmasına yönelik tüm çalışmalar, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) koordinasyonunda il ve ilçelerde vali ve kaymakamların başkanlığında oluşturulan yürütme komiteleri marifetiyle gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, önce Türkiye’deki tüm adres bilgilerinin kaydedildiği Ulusal Adres Veri Tabanı oluşturulmuştur. Daha sonra, bu adreslerde ikamet eden vatandaşlar T.C. kimlik numaraları, yabancı uyruklu kişiler ise pasaport numaraları aracılığıyla adresle ilişkilendirilerek kayıt altına alınmış ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) oluşturulmuştur. Böylece, nüfus sayımlarında yaşanan mükerrer kayıt ya da kayıt olmama gibi sorunlar ortadan kaldırılmıştır. TÜİK tarafından kurulan ADNKS, 5490 sayılı Kanun gereği İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’ne (NVIĞM) devredilmiştir.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ülke içi göç, medeni durum ve eğitim durumu gibi parametrelere ilişkin en güncel bilginin en hızlı şekilde elde edilmesini sağlamaktadır. Bu sistemin kullanılması devletin sağladığı hizmetlerin vatandaşlara en kolay ve en etkin yoldan kaliteli, hızlı, kesintisiz ve güvenli bir şekilde ulaştırılması amacı taşımaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 16. maddesinde; “öğrencilerin Ulusal Adres Veri Tabanında belirtilen ikametgâhlarına en yakın ilköğretim okuluna kaydedilmeleri esastır” ifadesi yer almaktadır. Belirtilen yönetmelik dayanak alınarak 2009-2010 eğitim öğretim yılından itibaren ülke genelindeki öğrenci kayıtlarının Ulusal Adres Veri Tabanındaki adresler esas alınarak gerçekleştirileceği Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2009/30 Sayılı genelgesinde belirtilmiştir. Bu bağlamda bu çalışma, uygulamanın başladığı 2009-2010 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında ilköğretim okullarına öğrenci kayıtları yapılırken Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi’nin (ADNKS) esas alınmasının ortaya çıkardığı sonuçları okul yöneticilerinin görüşlerine göre belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Desen

Araştırma nitel bir durum çalışması olup katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Buradaki amaç, Yıldırım ve Şimşek (2005:108) tarafından önerilen görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum düzeyde yansıtmak olarak belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde (Boyatzis, 1998; Dey, 1993; Patton, 2002) tarafından önerilen tematik analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Boyatzis (1998) tematik analizin kullanıldığı bilimsel çalışmaların;

- Araştırma konusunun ve ilgili örneklemin belirlenmesi,
- Temaların ve bunlara ilişkin kodların oluşturulması,
- Geçerlik-güvenirlilik çalışmalarının yapılması ve kodların kullanılması biçiminde üç aşamadan oluştuğunu belirtmektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman il merkezinde yer alan 8 ve Gaziantep il merkezinde yer alan 4 okul olmak üzere toplam 12 ilköğretim okulunun müdürleri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesi sırasında Adıyaman ve Gaziantep il merkezleri sosyo-ekonomik düzey bağlamında alt, orta ve üst düzey olmak üzere üç bölgeye

ayrılmış ve her bölgeden en az bir ilköğretim okulu çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada kimliklerini korumak amacıyla katılımcılara birer takma isim verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ilköğretim okulu yöneticilerinin illere göre dağılımı tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1
Araştırmanın Çalışma Grubunun İllere Göre Dağılımı

Okulun Yer Aldığı Bölgenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi (SED)	Adıyaman		Gaziantep	
	Yönetici Sayısı	Yönetici Takma İsmi	Yönetici Sayısı	Yönetici Takma İsmi
Alt	3	Ali, İlker, Cengiz	2	Engin, Cemil
Orta	3	Cevat, Kadir, Tayyar	1	Feridun
Üst	2	Battal, Talip	1	Adnan
TOPLAM	8		4	

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya ilişkin veriler yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşmelerle elde edilmiştir. Görüşmeler öncesinde okul yöneticileriyle önce telefonla iletişim kurulmuş ve daha sonra randevu alınarak okullarında birer ön görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu ön görüşmelerde araştırma hakkında detaylı bilgiler kendilerine aktarılmış ve çalışmaya katılıp katılmayacaklarına ilişkin beyanları alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler 2010 yılının Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunda yer alan soruların işleyişini görmek ve görüşmelerin daha nitelikli olmasını sağlamak hedefiyle Adıyaman ve Gaziantep il merkezlerinde yer alan birer ilköğretim okulu müdürüyle 2010 yılının Şubat ayında yarı yapılandırılmış ön görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmelerin tamamlanmasından sonra araştırmacılar tarafından görüşme metinleri dikkatle incelenerek araştırma çerçevesini oluşturan temalarla bunlara ilişkin kodlar (Patton, 2002) belirlenmiştir. Temaların ve kodların belirlenmesinden sonra veriler yeniden incelenmiş ve hangi kodun hangi sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir. Elde edilen verilere ilişkin oluşturulan temalar ve kodlar tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2

Araştırma Kapsamında Belirlenen Temalar, Kodlar ve İşlevsel Tanımları

Temalar	Kodlar	İşlevsel Tanımlar
Okula Ulaşım	Düşük Maliyet	Öğrenci servislerine aile bütçesinden aktarılan meblağların azalması
	Zindelik	Öğrencilerin uzak mesafelerdeki okullara gitmek için sabahın erken saatlerinde uyanmak zorunda kalmamaları sonucu daha zinde bir şekilde derslere girmeleri
	Zamandan Tasarruf	Öğrencilerin evlerine en yakın okula devam ederek yollarda asgari düzeyde zaman harcamaları
	Trafikte Rahatlama	Büyükşehirlerde öğrenci servislerinin daha az tercih edilmesi sonucu trafik problemlerinde azalma meydana gelmesi
Akademik Yapı	Öğrenci Dağılımı	Öğrencilerin okullara dengeli bir dağılımla yerleştirilmesi
	Okul Başarısı	Başarılı öğrencilerin yaşadıkları semtlerdeki okullara devam etmeleri ve okul başarılarının belirli okullarda toplanmasının önüne geçilmesi
	Normal Öğretim	Yakın gelecekte öğrencilerin dengeli bir şekilde dağılımından dolayı ilköğretim okullarında normal öğretime geçilmesi
Okul Gelirleri	Gelir Kaybı	Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bölgelerde yer alan okullara kayıtlarda yapılan bağışlarda azalmanın gözlenmesi
	Usulsüz Bağış	Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bölgelerde yer alan okullara başka semtlerden kayıt yaptırmaya gelen velilerden alınan usulsüz bağışın önüne geçilmesi
Bürokrasi	Veli Baskısının Azalması	Öğrenci kayıtları sırasında gerçekleşen velilerin gerek kendilerinin gerekse kamuda çalışan yakınlarının okul yönetimi üzerinde kurduğu baskının ortadan kalkması
	Evrak İşlerinde Azalma	Öğrenci kayıtlarının elektronik ortamda gerçekleşmesinden dolayı evrak işlerinin azalması
	Öğrenci Takibinde Kolaylık	Öğrencilerin elektronik ortamda yer alan bilgilerinin kullanılarak daha rahat takip edilmesi ve velilere daha rahat ulaşılabilmesi
	Planlamada Kolaylık	Elektronik ortamda okullar açılmadan hangi okula kaç öğrencinin kayıt yaptırmaya geleceğinin önceden bilinmesinin okul yöneticilerine daha planlı hareket etme kolaylığı sağlaması
Fırsat Eşitliği	Demokrasiye Aykırılık	Velilerin okul seçme hakkından mahrum bırakılması
	Usulsüz Adres Değişikliği	Velilerin çocuklarını istedikleri okula göndermek için ikamet etmedikleri halde adreslerini değiştirmeleri
	Okul İçi Bölünme	Velilerin okul tercihi yapamadıkları için öğretmen tercihi yapmak amacıyla okul yönetimine baskı kurması sonucu öğretmenler arasında huzursuzluğun ortaya çıkması

Geçerlik-Güvenirlilik Çalışması

Bu çalışmada elde edilen verilerin geçerliği Lincoln ve Guba (1985, Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2005: 264) tarafından önerilen iç geçerlik (inandırıcılık) ve dış geçerlik (aktarılabirlik) kavramlarına ilişkin süreçler yoluyla belirlenmeye çalışılmıştır. Bilimsel bir çalışmada inandırıcılığın sağlanabilmesi için *uzun süreli etkileşim, derin odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman görüşü ve katılımcı teyidi* olarak belirtilen stratejilerin kullanılması, dış geçerliğin belirlenmesinde ise *ayrıntılı betimleme* stratejisinin kullanılması önerilmektedir.

Çalışmanın verilerinin güvenirliliği Lincoln ve Guba (1985, Akt:Yıldırım ve Şimşek, 2005: 271) tarafından önerilen iç güvenirlilik (tutarlık) ve dış güvenirlilik (teyit edilebilirlik) kavramlarına ilişkin süreçler yoluyla belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin geçerlik ve güvenirliliklerinin sağlanmasına ilişkin gerçekleştirilen işlemler tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3
Araştırma Verilerinin Geçerlik - Güvenirlilik Çalışmaları

Süreçler	Strateji	Eylem
İç Geçerlik (İnandırıcılık)	Uzun Süreli Etkileşim Derin Odaklı Veri Toplama	<ul style="list-style-type: none"> • Telefonla görüşme • Yüz yüze detaylı ön görüşme • Araştırmacıların bağımsız olarak her bir metni ayrıntılı bir şekilde incelemesi ve daha sonra karşılaştırmaları ve yorumlamaları Verilerin özgünlüğü korunarak katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.
Dış Geçerlik (Aktarılabirlik)	Ayrıntılı Betimleme	<ul style="list-style-type: none"> • Elde edilen verilerin bağımsız uzmanlar tarafından incelenmesi ve araştırmacılarından birisi ile uzmanların elde ettikleri verileri karşılaştırmaları
İç Güvenirlilik (Tutarlık)	Tutarlılık İncelemesi	
Dış Güvenirlilik (Teyit Edilebilirlik)	Teyit İncelemesi	<ul style="list-style-type: none"> • Verilerin detaylandırılmış formatının ham verilerle yeniden karşılaştırılması

Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular;

- *Okula ulaşım*
- *Akademik yapı*
- *Okul gelirleri*
- *Bürokrasi ve*
- *Fırsat Eşitliği* başlıklarından oluşmaktadır.

Okula Ulaşım

Katılımcıların görüşleri *okula ulaşım* teması altında yer almıştır. Elde edilen veriler dikkatle incelendiğinde göze çarpan en önemli husus, okul yöneticilerinin tamamının *okula ulaşım* temasına ilişkin görüş birliği içinde olmasıdır. Bu görüşlere dayalı olarak elde edilen veriler *düşük maliyet, zindelik, zamandan tasarruf ve trafikte rahatlama* olarak adlandırılan kodlar altında toplanmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler, öğrencilerin ilköğretim okullarına kabulünde ADNKS'nin esas alınmasının öğrencilerin ikamet ettikleri semtlere en yakın okula gitmelerini sağladığını, bu durumun da velilerin okula ulaşım için öğrenci servislerine olan taleplerini azalttığını göstermektedir. Yaklaşık beş yıldır bulunduğu okulda yöneticilik yapan Ali Bey'in sözleri, çalışma grubundaki bireylerin ortak görüşünü yansıtmaktadır:

Bu sistemin uygulamaya geçmesiyle birlikte veliler için bir maliyetmiş gibi görünen servis olayına son veriliyor. Veli için eğitim masrafları azalıyor. Büyük şehirlerde ortaya çıkan trafik çilesinin azalmasına katkı sağlıyor. Ayrıca çocukların yollarda harcadıkları zamanı kısalttığı gibi okula yorgun gelmelerinin de önüne geçiliyor.

Katılımcıların tamamının okula ulaşım temasına ilişkin *düşük maliyet, zindelik, zamandan tasarruf ve trafikte rahatlama* başlıklarında hem olumlu ifadeler kullanmaları hem de bu görüşlerde birliktelik sergilemeleri, ilköğretim okullarına öğrenci kayıtları yapılırken ADNKS'nin esas alınmasının faydalı sonuçlar ortaya koyduğunun göstergelerinden birisi olarak kabul edilebilir.

Akademik Yapı

Araştırma sürecinde elde edilen verilerden bazıları *öğrenci dağılımı, okul başarısı ve normal öğretim* kodları altında yer almış ve bu kodlar da akademik yapı teması altında toplanmıştır.

Katılımcılar, ilköğretim okullarına öğrenci kayıtları yapılırken ADNKS'nin esas alınmasının okulların sadece buldukları bölgelerdeki öğrencileri bünyelerine kabul etmelerine neden olduğunu, bu durumun da öğrencilerin tüm okullara dengeli bir şekilde dağılımını sağladığını

belirtmişlerdir. Katılımcıların tamamı bu konuda görüş birliği sergilemişlerdir. Bir ilköğretim okulu yöneticisi olan Cevat Bey'in sözleri, çalışma grubundaki diğer yöneticilerin benzer görüşlerini de yansıtmaktadır:

Güzel bir sistem. Bazı devlet okulları kapasitelerinin üzerinde çalışıyordu. Bunun önüne geçildi bu sistemle. Dengeli öğrenci dağılımıyla öğretmenlerin iş yükü de dengeli hale geliyor. İyi eğitim verdiği söylenen okullarda sınıf başına öğrenci mevcudu ortalama 50 iken, kenar mahalledeki bir okulda 20 oluyordu. Ayrıca bazı okullar ikili öğretim yaparken bazıları yapamıyordu. Bu sistemle birlikte yığılmalara son veriliyor. Öğrenci dağılımı normalleşiyor.

Bunun yanında öğrenci dağılımının dengeli olmasının eğitimde kaliteyi de artıracığına ilişkin görüşlerde katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Bu konuda çok sayıda okulda yöneticilik yapmış olan İlker Bey'in sözleri daha açıklayıcı olacaktır:

Bu uygulama daha avantajlı. Öğrenciler kayıt alanı dışından alınmıyorlar. Sınıfların kalabalık olması engelleniyor. Bu durum eğitimde kaliteyi artırıyor. Aslında şu an için çok büyük bir değişim yok. 5-6 yıl sonra anlaşılır ne kadar katkı sağladığı. Benimkiler sadece bir öngörü...

Benzer şekilde okullar arasındaki öğrenci dağılımının dengeli bir şekilde gerçekleşmesi sonucunda sınıf mevcutlarında azalma meydana geleceği ve öğretmenlerin öğrencilere ayıracağı zamanda artış olacağına ilişkin görüşler de katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bir ilköğretim okulu yöneticisi olan Cengiz Bey bu konuya şu sözleriyle dikkat çekmektedir:

Bu sistem uygulanmaya başlamadan önce her yıl 320 civarında öğrenci kaydı alırken şimdi 210 civarında kayıt alıyorum ve bu da her yıl okulumdaki öğrenci sayısının 100 kişi azalması anlamına geliyor. Öğrenci sayısının az olması da sınıfların kalabalık olmasının önüne geçiyor ve öğretmenlerin öğrencilere ayırdığı zaman artıyor.

Akademik yapı teması altında yer alan bir diğer başlık ise okul başarısı olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, ilköğretim okullarının sadece buldukları bölgelerdeki öğrencileri bünyelerine kabul edebilmelerinin başarı potansiyeli yüksek öğrencilerin belirli okullarda toplanmasının önüne geçtiğini ve tüm okullara dengeli bir şekilde dağıldığını ifade etmişlerdir. Ancak bu durumun sonuçlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri farklılık göstermektedir. Uzun yıllardır okul yöneticiliği yapan Tayyar Bey'in ifadeleri ADNKS'nin öğrenci kayıtlarında kullanılmasıyla birlikte olumlu sonuçlar alındığına örnek olarak gösterilebilir:

Kendini kanıtlamış, isim yapmış okullar için sıkıntı oluşturmuştur bu sistemin uygulanması. Çünkü seçip aldıkları öğrencilere kısıtlama gelmiştir. Bunun için mutluyum:) Ancak şunu da unutmamak gerekir: Başarı potansiyeli yüksek öğrencileri kendi başarılarıymış gibi yansıtmak başarı değildir.

Sosyo-ekonomik anlamda alt düzeydeki bir bölgede yer alan bir ilköğretim okulunun müdürü Engin Bey'in görüşleri ise okul başarısına ilişkin dikkat çekici cümleler içermektedir:

Reklamını yapan okullar ekonomik durumu iyi olup başka semtlerde ikamet eden velilerin çocuklarını bağış yoluyla okullarına transfer ederken, ekonomik durumu iyi olmayıp çocukları başarılı olan velileri de ikna yoluna gitmeyi tercih ediyorlardı. Başarılı öğrenciler belirli bir okulda bir araya geldiklerinde ortaya çıkan olumlu sonuçlar o okulun başarısı gibi yansıtılıyordu. Şimdi bu durum ortadan kalktı.

Yukarıdaki ifadelerle benzer nitelik taşıyan bazı ifadelerden en dikkat çekici olanları ise şunlardır:

- *Benim okulumun bulunduğu çevre zaten maddi açıdan düşük gelirli insanları barındırdığından aman aman bir başarıma etkisi olmaz. Ama başarılı öğrencilerimi diğer okullar alıp götürünce sıkıntı oluyor (Cemil Bey).*

- *Başarılı öğrencilerimizin gözde okullara gidemeyip okulumuzda eğitim görmelerinin okul başarımızı artıracığını düşünüyorum (Kadir Bey).*
- *Başarı bir yerde yığılmayacak (Feridun Bey).*

Katılımcılardan üçü (*Battal, Talip ve Adnan Beyler*) bu duruma tamamen karşı olan ifadeler kullanmışlardır. Burada dikkat çeken en önemli husus üç katılımcının da üst düzey sos-ekonomik bölgelerdeki okullarda yöneticilik yapmalarıdır. Katılımcılardan Talip Bey, ADNKS'nin öğrenci kayıtlarında kullanılmasının kendi okulunun genel başarısı açısından olumsuz sonuçlar ortaya çıkaracağını ifade etmektedir:

Şimdi bu kayıt sistemiyle sadece kendi alanımdaki öğrencilere yönelik hizmet vermem gerekiyor. Yani başarılı olacak öğrencileri seçemiyorum. Bundan dolayı okulun başarısının düşeceğini düşünüyorum.

Akademik yapı teması altında yer alan bir diğer başlık ise normal öğretim olarak belirlenmiştir. Katılımcılardan bazıları *ilköğretim okullarına öğrenci kayıtları yapılırken ADNKS'nin esas alınmasının öğrencilerin okullara dengeli bir sayıyla dağılmasını sağlayacağını belirtmişler, bu durumun yığılmaları engellemesiyle yakın gelecekte ikili eğitim yapan okulların normal eğitime geçeceğini ifade etmişlerdir (Cengiz, Kadir, Tayyar, Engin ve Feridun Beyler).*

Okul Gelirleri

Araştırmadan elde edilen veriler ilköğretim okullarına öğrenci kayıtları yapılırken ADNKS'nin esas alınmasının okul aile birliklerine yapılan bağışlar açısından olumlu ve olumsuz sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Okul gelirleri teması altında katılımcıların çoğunluğunun olumlu olarak belirttiği ifadeler usulsüz bağış, olumsuz olarak belirtilen ifadeler ise gelir kaybı başlıkları altında incelenmiştir. Bu konuda alt ve orta sosyo-ekonomik düzeylere sahip bölgelerde yer alan ilköğretim okullarının yöneticileriyle (*Ali, İlker, Cengiz, Cevat, Kadir, Tayyar, Engin, Cemil, Feridun Beyler*), üst düzey sosyo-ekonomik bölgelerde yer alan ilköğretim okullarının yöneticileri (*Battal, Talip ve Adnan Beyler*) birbirlerine zıt görüşler sunmuşlardır. Ali Bey'in ifadeleri ADNKS'nin

öğrenci kayıtlarında esas alınmasının olumlu sonuçlar ortaya koyduğunu savunan okul yöneticilerinin görüşlerini destekler niteliktedir:

Bu sistemle usulsüzlüklerin de bir nebze önüne geçiliyor diyebilirim. Bazı okul yöneticileri bu sistemin uygulamada olmadığı dönemde başka semtlerden kayıt için gelen velilerden okula bağış yapmaları halinde taleplerinin karşılanacağını beyan ediyorlardı. Şu anda bunun önüne geçiliyor.

Katılımcılardan okul gelirleri temasına ilişkin dikkat çekici ifadeler ise Cengiz Bey tarafından diler getirilmiştir:

Çocuğunun başarısız olduğunu bilen veliler okulun çok başarılı olduğunu belirten türdeki reklamlara kendilerini o kadar kaptırmışlardı ki çocuklarını reklamı yapılan okula gönderdiklerinde başarının artacağını düşünüyorlardı. Okullar da bunun bedelini velilerden temin ediyorlardı. Okul için X TL, eğer öğretmen seçimi de varsa bir X TL daha. Sanki bir otelde kral dairesi kiralanıyor. Bundan dolayı bu sistemin uygulanması okulların itibarının kurtarılmasını sağlayacaktır.

Ancak Ali ve Cengiz Beylerin aksine üst düzey bir sosyo-ekonomik bölgede görev yapan Adnan Bey farklı görüşler beyan etmiştir:

Bu sistemin uygulanmasıyla birlikte velilerden aldığımız maddi desteğin önemli ölçüde önlenmesi ve ilköğretime ayrılan ödenek yetersizliğinden dolayı eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi zorlaşıyor. Veli bağışları sayesinde okul temizliği için şirketlerle anlaşıyoruz ya da ek hizmetler sunuyoruz. Bağışların bu sistemle dolaylı olarak engellenmesi ve ayrı bir ödenek sağlanamaması durumunda eğitimdeki kalite düşer.

Bürokrasi

Araştırma grubunu oluşturan okul yöneticilerinin çoğunluğu, ilköğretim okullarına öğrenci kayıtlarında ADNKS'nin esas alınmasıyla

birlikte kayıt zamanlarında sorun teşkil eden bazı uygulamaların ortadan kalkma eğiliminde olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların bürokrasi teması altında toplanan görüşleri *veli baskısının azalması, evrak işlerinde azalma, öğrenci takibinde kolaylık ve planlamada kolaylık başlıklarıyla bürokrasi teması altında toplanmıştır.*

Katılımcıların bürokrasi teması altında en çok üzerinde durdukları husus, öğrenci kayıtlarında ortaya çıkan veli baskılarının azalması olarak görülmüştür. Bu konuda Battal Bey'in görüşleri çoğunluğun görüşlerini yansıtır şekilde dikkat çekmektedir:

Önceden kayıt işlemleri okul yöneticileri için çok sıkıntılı geçiyordu. Bunun en önemli nedeni başka semtlerde oturan velilerin çocuklarını bizim okulumuza yazdırmak istemeleriydi. Kontenjan çabucak doluyordu ve okulumuzun bulunduğu semtlerde oturan öğrencilerin kayıtlarını alamıyorduk. Veliler de haliyle ısrarlı olunca çok sıkıntı çekiyorduk. Şimdi ADNKS marifetiyle kaç öğrencinin okulumuza geleceğini önceden biliyoruz ve yasal olmayan taleplere yasal dayanak gösterip hayır diyebiliyoruz.

Battal Bey'in görüşlerine benzer şekilde Kadir Bey'in görüşlerinin de katılımcıların çoğunluğunun görüşlerini yansıtacak ifadeler içerdiği görülmektedir:

Yönetici olarak işimizi çok kolaylaştırdı. Kayıt sırasında kimseyle muhatap olmuyoruz. Bu konuda problem yaşamıyoruz. Listeler kayıt alanında yer alan öğrencileri içeriyor. Herkes kendi çevresindeki okullara gidiyor. Başarılı-başarısız öğrenci ya da ilgili-ilgisiz veli yığılmaları olmuyor. Karma veli ve öğrenci profili çiziliyor. Böylece dengeli ve adaletli bir kayıt gerçekleşiyor.

Katılımcı görüşlerinin işaret ettiği bir diğer hususun ilköğretim okullarına öğrenci kayıtlarında ADNKS'nin esas alınmasıyla birlikte okul yöneticilerinin üzerlerinde büyük bir yük olarak gördükleri evrak işlerindeki rahatlama olduğu görülmüştür. Katılımcıların tamamı uygulamanın hayata geçirilmesiyle birlikte öğrenci kayıtlarında sadece öğrencinin nüfus cüzdanı ile işlem yaptıklarını ve bu durumun emek ve

zamandan tasarruf sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan Feridun Bey'in görüşleri bu duruma dikkat çeker niteliktedir:

Bu sistemin uygulanması bazı okullardaki aşırı yığılmaları önlemekte, evrak işlerini azaltmakta, velilerle yaşanan gerginlikleri sona erdirmekte, alan taraması yapmaya son vermekte. Bunlardan dolayı faydalı buluyorum. Kayıt bölgemiz dışından kimseyi almıyoruz ve velilerle de tartışmaya girmek zorunda kalmıyoruz.

Elde edilen verilere göre ilköğretim okullarına öğrenci kayıtlarında ADNKS'nin esas alınmasının getirmiş olduğu bir diğer olumlu sonuç öğrenci takibinde kolaylık olarak belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu uygulamanın alan taraması olarak adlandırılan kapı kapı gezip öğrenci taraması yapmak zahmetinden öğretmen ve yöneticileri kurtardığını ifade etmişlerdir. Cevat Bey'in ifadeleri bu konuda düşüncelerini aktaran katılımcıların ortak görüşünü yansıtmaktadır:

Önceden mahalle mahalle gezilirdi. Ancak yine de hangi çocukların okula gönderilmediği tam olarak tespit edilemezdi. Şimdi tam olarak tespit edebiliyoruz. Eğitime katılan öğrenci sayısı arttı bu sistem sayesinde.

Bürokrasi teması altında incelenen son başlık planlamada kolaylık olarak adlandırılmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin tamamı öğrenci kayıtlarında ADNKS'nin esas alınmasının okullarına kaç öğrencinin geleceğini önceden belirlediğini, bu durumda hedefleri, ihtiyaçları ve alınması gereken tedbirleri önceden belirlemede netlik ve kolaylık sağladığını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda İlker Bey'in görüşleri katılımcıların görüşleriyle örtüşen ifadeler içermektedir:

Şimdi kayıt çevremiz belli, Öğrenci sayımızı önceden görebiliyoruz. Buna göre bir planlama yapabiliriz. Tüm bunlardan dolayı eğitim-öğretimle ilgili daha planlı olabiliyoruz. İhtiyaçları önceden daha iyi tahmin edebiliyoruz. Gereksinimlerimizi buna göre karşılayabiliyoruz.

Fırsat Eşitliği

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okul yöneticilerinin çoğunluğu (*Ali, Cengiz, Cevat, Kadir, Engin, Feridun, Talip ve Adnan Beyler*), çalıştıkları illerde yer alan ilköğretim okullarının eşit eğitim imkânlarına sahip olmadığını, bu durumun da eğitimde fırsat eşitsizliği olarak ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan Cengiz Bey'in sözleri bu konudaki diğer katılımcıların görüşlerini özetler niteliktedir:

Veliler okul binasının yapısı, okulun bulunduğu çevre ve özellikle çevrenin ekonomisi, kültürü, okuldaki sınıf mevcutları gibi özellikleri tercih nedenleri arasında sayıyorlar. Tüm bu özelliklerle eğitimin kalitesinin arttığını düşünüyorlar. Tüm okullar saydığım özelliklere sahip olmadıkları için veliler de çocuklarını en iyi devlet okuluna göndermek istiyorlar. Bu sistemin uygulanmasıyla onların bu taleplerinin önüne geçilmiş oldu Bu sistemle öğrenciler için okullar önceden belirleniyor ve farklı bir okul seçilemiyor. Bu bağlamda tüm okulların imkânlarının aynı olmadığı düşünülürse eğitim alma koşulları da eşit olmuyor.

Katılımcıların çoğunluğu, ADNKS marifetiyle velilerin çocukları için okul seçme haklarının ortadan kaldırılmasını demokratik bulmadıklarını belirtmişler ve bu sistemi bir dayatma olarak tanımlamışlardır. Bu şekilde düşünen katılımcılara, ADNKS'nin öğrenci kayıtlarında esas alınmasının okul yöneticilerinin evrak işlerini azalttığını, planlamada kolaylık sağladığını, öğrenci servislerinden kaynaklanan mali yükü hafiflettiğini, öğrencilerin okula giderken daha az zaman harcadığını, daha erken kalkmak zorunda kalmadıkları için dinlenmiş olarak derslere gittiklerini daha önce ifade ettikleri hatırlatılmıştır. Bu hatırlatmadan sonra okul yöneticilerine “*şimdi bu sistemin demokratik olmadığını belirtmeniz bir çelişki oluşturuyor mu?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan Ali Bey'in konuya ilişkin düşünceleri şunlardır:

Bir okul yöneticisi gözüyle değil de bir veli gözüyle duruma baktığımda çocuğumu istediğim okula gönderebilme yani okul seçebilme özgürlüğüne sahip olmam gerektiğini

düşünüyorum. En azından pozitif ayrımcılık yapıp eğitimcilerin çocuklarının istedikleri okula göndermelerine olanak tanınmalı diye düşünüyorum.

İlköğretim okullarına öğrenci kayıtlarında ADNKS'nin esas alınmasının demokratik bir uygulama olmadığına ilişkin benzer görüşlerden bazıları şunlardır:

- *Bence veliler ve öğrenciler açısından olumsuz bir uygulama. Velilerin çocukları için okul seçme haklarının ellerinden alındığını düşünüyorum. Bir okul yönetici olarak bu sistemin uygulanmasının avantajları gerçekten çok fazla ancak bir veli olarak duruma bakınca çocuğumu istediğim okula gönderebilmeliyim diye düşünüyorum. Benim çocuğum neden daha az eğitim imkânlarına sahip olan ve daha kötü bir çevrede yer alan bir okulda okuma zorunda kalsın ki? (Cemil Bey).*
- *İlimizde yaşayan insanların hiçbirisi eşit koşullara sahip değil. Mahallelerdeki insanların çalışma koşulları da bakış açıları da bir olamaz. Haliyle okullarımızın sahip olduğu imkânlar da eşit değil. Aslında veli profili okul profilini de belirliyor. Bu bağlamda bu sistemin bir dayatma olduğunu düşünüyorum. Velilere çıkış yolu gösterilmeli (Kadir Bey).*
- *Çevrenin sahip olduğu imkânlar çok önemli. Aile desteğini alan okullar genelde başarıyı daha rahat yakalıyorlar. İlgili ailelerin çocuklarını gönderdikleri okula ellerinden gelen her türlü desteği sağlıyorlar. Böyle bir okulda öğretmenler de imkânlar sağlandığı için verimli çalışıyorlar. Bu bağlamda ekonomik durumu iyi olan aileler çocuklarını istedikleri okula göndermek istiyorlar. Eğitimde verim alınmasını sağlayan öğretmen-veli işbirliğidir. Veli katkısı da daha çok ekonomiyle bağdaştırıldığı için her okulun bağlı olduğu çevre büyük önem kazanıyor. Aslında ekonomik durumu iyi olan ailelerin çocuklarını her okul yöneticisi ister (Talip Bey).*

Katılımcılar fırsat eşitliği teması altında ADNKS'nin öğrenci kayıtlarında esas alınmasının velileri usulsüz adres değişikliği yapmaya

yönlendirdiği görüşlerini de belirtmişlerdir. Bu konuda Adnan Bey'in görüşleri katılımcıların ortak görüşünü yansıtmaktadır:

Aslında bu sistemin emlakçılar için iyi olduğunu düşünüyorum. Adres değişikliği için boş mevkiler aranacak ve emlakçılar da zamanla sahte evrak işine girecekler. Önce muhtarlar yapıyorlardı şimdi emlakçılar yapacaklar. Pek bir değişiklik olmayacak.

Velilerin çocuklarını istedikleri okullara gönderebilmek için usulsüz adres değişikliği yaptıklarını dile getiren okul yöneticilerinden bazılarının görüşleri şunlardır:

- *Bu sistemin kısmen eksik kaldığı noktalardan bir tanesinin adres değişikliği yoluyla velilerin çocuklarını yine istedikleri okullara göndermelerinin önüne geçilememesi olduğunu düşünüyorum (Cevat Bey).*
- *Burada veliler çocuklarını istedikleri okula gönderememekten şikâyetçi. Problem olarak yansıttıkları bu durumu sahte adres değişikliği yoluna giderek çözmeye çalışıyorlar (Engin Bey).*
- *Velilerimiz yine de sahte adres değişikliği yaparak çocuklarını istedikleri okullara göndermeye çalışıyorlar (Feridun Bey).*

Araştırma kapsamında okul yöneticilerinden bir tanesi ADNKS'nin öğrenci kayıtlarında esas alınmasının velilerin okul tercih yapmalarını engellediğini, bu durumun da velilerin öğretmen tercihi yapmak amacıyla okul yönetimine baskı kurmasına neden olduğu ve bu baskının sonucunda da öğretmenler arasında huzursuzluğun ortaya çıktığını ifade etmiştir (Cemil Bey). Aynı katılımcı bu durumun mümkün olmaması halinde velilerin bütçelerini zorlayarak çocuklarını özel okullara göndermeye başladıklarını, bu durumun devam etmesi halinde ilgili velilerin devlet okullarından yavaş yavaş çekileceği öngörüsünde bulunmuştur.

İlköğretim okullarına öğrenci kayıtlarında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminin esas alınmasının olumsuz sonuçları üzerinde duran okul yöneticileri bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması için benzer önerilerde bulunmuşlardır. Sözgelimi Tayyar Bey'in görüşleri diğer katılımcıların görüşlerini özetler niteliktedir:

Bence tüm okullar aynı standartlara sahip değiller. Bu durum eğitimde fırsat eşitliğine de aykırı. Okulların aynı standartlara sahip olması Bakanlığın inisiyatifindedir. Okullar sahip oldukları özelliklere göre (derslik sayısı, öğrenci sayısı vb.) ödenek alırlarsa bu farklılığın ortadan kalkacağını düşünüyorum. Okulların sahip oldukları imkânların standartlaştırılması eğitimde fırsat eşitliğine de katkı sağlayacaktır. Okullar arasındaki ekonomi temelli dengesizlikler ortadan kaldırılmalı ki velisi başış yapan öğrenciye gelir kaynağım, okulumun süper kahramanı olarak belirginleşen bakış açısı ortadan kalksın.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sürecinde elde edilen veriler, ilköğretim okullarına öğrenci kayıtlarında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminin esas alınmasının okul yöneticilerinin görüşlerine göre olumlu ve olumsuz sonuçlar ortaya çıkardığını göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ulaşılan olumlu sonuçlar şunlardır:

1. Öğrenci servislerine aile bütçesinden aktarılan meblağlar azalmaktadır (*düşük maliyet*).
2. Öğrenciler uzak mesafelerdeki okullara gitmek için sabahın erken saatlerinde uyanmak zorunda kalmadıkları için dinlenmiş bir şekilde derslere girmektedirler (*zindelik*).
3. Öğrencilerin evlerine en yakın okula devam ederek yollarda asgari düzeyde zaman harcamaktadırlar (*zamandan tasarruf*).
4. Büyükşehirlerde öğrenci servislerinin daha az tercih edilmesi sonucu trafik problemlerinde azalma meydana gelmektedir (*trafikte rahatlama*).
5. Okullardaki öğrenci sayılarında dengeli bir dağılım oluşmuştur. Bu durum sınıf mevcutlarına da yansımış, öğretmenlerin öğrenci başına ayırdıkları zamanda artma meydana gelmiştir. Bu bağlamda bu uygulama eğitimin daha nitelikli olmasına katkı sağlamaktadır (*öğrenci dağılımı*).

6. Başarı potansiyeli yüksek öğrencilerin ikamet ettikleri bölgelerdeki okullara devam etmeleri sonucunda genel başarının belirli okullarda toplanmasının önüne geçilecektir (*okul başarısı*). Bu durum okulların birbirleri olan rekabetlerinin de eşit koşullarda gerçekleştirilmesine katkı sağlayacaktır.

7. Okullardaki öğrencilerin dengeli dağılımından dolayı ikili öğretim yapılan okullardaki yığılmalar ortadan kalkacak ve bu okullarda yakın gelecekte normal öğretime geçilecektir (*normal öğretim*).

8. Bu sistemin uygulamaya geçmesiyle birlikte okul tercihi yapılması engellendiği için, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bölgelerde yer alan okullara başka semtlerden kayıt yaptırmaya gelen velilerden etik olmayan bir şekilde alınan bağışların önüne geçilmeye başlanmıştır (*usulsüz bağış*).

9. Kayıtlar sırasında velilerin gerek kendilerinin gerekse kamuda çalışan yakınlarının okul yönetimi üzerinde kurduğu baskı ortadan kalkacaktır (*veli baskısında azalma*).

10. Öğrenci kayıtlarının elektronik ortamda gerçekleşmesinden dolayı okul yöneticilerini meşgul eden evrak işleri azalmıştır (*evrak işlerinde azalma*).

11. Elektronik ortamda yer alan bilgilerin kullanılmaya başlaması sonucunda öğrencilerin daha rahat takip edilmesi ve velilere daha rahat ulaşılabilmesi sağlanmıştır (*öğrenci takibinde kolaylık*).

12. Elektronik ortamda okullar açılmadan hangi okula kaç öğrencinin kayıt yaptırmaya geleceğinin önceden bilinmesi okul yöneticilerine daha planlı hareket etme kolaylığı sağlamıştır (*planlamada kolaylık*).

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ulaşılan olumsuz sonuçlar ise şunlardır:

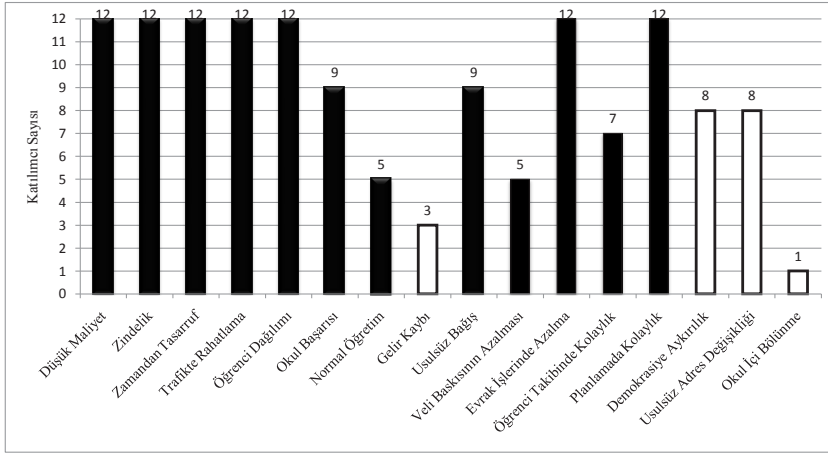
1. Veliler okul seçme hakkından mahrum bırakılmıştır. Bu durum velilerin ikamet etmedikleri halde usulsüz bir şekilde adreslerini değiştirme yoluyla çocuklarını istedikleri okula göndermelerine neden olmaktadır (*demokrasiye aykırılık ve usulsüz adres değişikliği*).
2. Velilerin okul tercihi yapamadıkları için öğretmen tercihi yapmak amacıyla okul yönetimine baskı kurması sonucu öğretmenler arasında huzursuzluklar ortaya çıkmaya başlamış, bir anlamda okul içi bölünmeler meydana gelmiştir (*okul içi bölünme*). Bu durum aslında velilerin öğretmenlere ilişkin yaptıkları performans değerlendirilmesi olarak da düşünülebilir. Ancak konuya ilişkin görüş belirten katılımcı bu durumu bir olumsuzluk olarak ele almıştır.
3. Başka semtlerde ikamet ettikleri halde okul tercihi yapamadıkları için sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bölgelerde yer alan okullarda çocuklarının eğitim almasını isteyen velilerin yaptıkları bağışlar ortadan kalkmış ve bu durum üst düzey sosyo-ekonomik bölgelerdeki okulların gelirlerinde azalmaya neden olmuştur (*gelir kaybı*).

Bir yönetim bilgi sistemi olan ADNKS, kamu hizmetlerinin vatandaşlara ulaştırılmasında kolaylık ve kalite sağlamak adına uygulamaya geçirilmiştir. Bu uygulamanın farklı yönlerden kamu hizmetlerinin (belediye, sağlık, eğitim vb.) planlanmasına ve uygulanmasına katkılar sağladığı aşikârdır. Elde edilen sonuçlar ADNKS'nin ilköğretim okullarına öğrenci kayıtlarında esas alınmasının, okul yöneticileri, veliler ve öğrenciler için olumlu sonuçlar ortaya koyduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda ilköğretim okullarına öğrenci kayıtları yapılırken ADNKS'nin esas alınmasına ilişkin uygulamada ısrarcı olunması araştırmadan elde edilen bulgular ışığında önerilmektedir.

Ancak okulların farklı standartlara sahip olmalarının eğitimde fırsat eşitliği açısından problem oluşturduğu da açıkça görülmektedir. Sözelimi sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan semtlerde yer alan okullarda eğitim görmekte olan öğrencilerin özellikle eğitim standartları açısından ciddi bir eşitsizliğe maruz kaldığı katılımcıların alınan olumsuz sonuçlar kapsamında üzerinde durdukları en önemli konu olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar, okulların eşit koşullara sahip olmamalarının velilerin okul tercihini belirleyen öncelikli konu olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda zaten var olan ve Adrese Dayalı Kayıt Nüfus Sisteminin kullanılmasıyla da iyice belirginleşen okullar arasındaki eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, konuyla bağlantılı olan tüm kamu kurumlarının organize bir şekilde sorunun çözümüne ilişkin adımlar atmalarını gerekli kılmaktadır. Katılımcılar tarafından tanımlanan bu fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmak için ADNKS'nin öğrenci kayıtlarında esas alınması tetikleyici bir unsur olabilir.

Bu araştırma, Adıyaman ve Gaziantep il merkezlerinde yer alan toplam 12 ilköğretim okulu yöneticisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda elde edilen verilere ilişkin yapılan değerlendirmeler seçilen örneklemle ilişkilendirilebilir. Bu çalışmanın uygulamanın başladığı 2009-2010 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında ve uygulamanın daha ilk yılını doldurmadan gerçekleştirildiği düşünüldüğünde, elde edilen bulguların ve ulaşılan sonuçların oldukça sınırlı olduğu da söylenebilir. Bu nedenle gerek uygulamanın hamisi olan Milli Eğitim Bakanlığı gerekse alanda çalışan diğer araştırmacılar tarafından, Türkiye genelinde daha büyük örneklem ve daha fazla katılımcıyla bu araştırma genişletilip, derinlemesine incelemelerin yapılması önerilmektedir. Derinlemesine gerçekleştirilecek bu araştırmalar, ilköğretim okullarına öğrenci kayıtlarında esas alınan ADNKS'nin sosyo-ekonomik bağlamda fayda ve zararlarının neler ve hangi düzeyde olduğunu belirleme açısından önem arz etmektedir.

Grafik 1: Araştırma Bulgularına İlişkin Katılımcıların Görüşlerini Belirten Bar Grafiği²

² Bar grafiğinde, katılımcıların ilköğretim okullarına öğrenci kayıtlarında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin esas alınmasının ortaya çıkardığı olumlu sonuçları siyah renkli dolu çubuklar; olumsuz sonuçları ise siyah çerçeveli renksiz çubuklar belirtmektedir. Çubukların üzerlerindeki rakamlar ise olumlu ve olumsuz sonuçlara ilişkin görüş beyan eden yönetici sayılarını göstermektedir.

Kaynaklar / References

Adamson, I. (2005). Knowledge management - The next generation of TQM?, *Total Quality Management & Business Excellence*, 16:8, 987-1000.

Alavi, M. & Leidner, D.E. (2001). Knowledge management and knowledge management systems: conceptual foundations and research issues. *Mis Quarterly*, 25 (1), 107-136.

Alavi, M. & Leidner, D.E. (2001). Knowledge management and knowledge management systems: Conceptual foundations and research issues. *Mis Quarterly*, 25 (1), 107-136.

Alazmi, M. & Zairi, M. (2003). Knowledge management critical success factors, *Total Quality Management & Business Excellence*, 14:2, 199-204.

Bhatt, G.D. (2002). Management strategies for individual knowledge and organizational knowledge. *Journal of Knowledge Management*, 6, 1, 31-39.

Blair, C.D. (2002). Knowledge management: Hype, hope, or help? *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 53:12, pg. 1019-1028.

Boder, A. (2006). Collective intelligence: a keystone in knowledge management. *Journal of Knowledge Management*, 2006, 10:1, pg. 81-93.

Bourdreau, A. & Couillard, G. (1999). Systems integration and knowledge management. *Information Systems Management*, 16(4), 1-9.

Boyatzis, R.E. (1998). *Thematic Analysis and Code Development: Transforming Qualitative Information*. Thousands Oaks, London: Sage Publications.

Brewer, D.P & Brewer, K.L. (2010). Knowledge Management, Human Resource Management, and Higher Education: A Theoretical Model. *Journal of Education for Business*, 85, 330-335.

Carayannis, E.G. (1999). Fostering synergies between information technology and managerial and organizational cognition: the role of knowledge management. *Technovation*, 19, 219-231.

Davenport, T.H. & Dörflinger, S.C. (2001). The rise of knowledge towards attention management. *Journal of Knowledge Management*; 5: 3, 212-221.

Dey, I. (1993). *Qualitative Data Analysis: A user friendly guide for social sciences*. London: Taylor and Francis Group.

Evans, M. M. & Allyne, J. (2009). The concept of knowledge in KM: A knowledge domain process model applied to inter-professional care. *Knowledge and Process Management*, 16 (4), 147-161.

Fernandez, I.B. (2000). The role of artificial intelligence technologies in the implementation of People-Finder knowledge management systems. *Knowledge-Based Systems* 13, 315-320.

Jackson, P. & Clobas, J. (2008). Building knowledge in projects: A practical application of social constructivism to information systems development. *International Journal of Project Management* 26, 329–337.

Lee, C.C. & Yang, J. (2000). Knowledge value chain. *The Journal of Management Development*; 19, 783-793.

O'Connor, N.G. & Martinsons, M.G. (2006). Management of information systems: Insights from accounting research. *Information & Management* 43, 1014-1024.

Patton, M. Q. (2002). *Variety in qualitative inquiry: theoretical orientations*. In C.D. Laughton, V. Novak, D. E. Axelsen, K. Journey, & K. Peterson (Eds.), *Qualitative research & evaluation methods*. Thousands Oaks, London: Sage Publications.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zack, M.H. (1999). Developing a knowledge strategy. *California Management Review*, 41(3), 125-145.